

Къырал жумушла

«Муратыбыз — битеу регионлада тынчылыкты эмда къоркъуусуз жашау къурауду»

Казбек Кокос Къырал Советни Президиумуну РФ-ни Президенти Владимир Путин видеобайламлыкыла халда бардырған жыйынууа къатышанды. Аны осонден КъМР-ни Башчысы телеграм-каналында билдиргенди.

«Ол тобешуу жашауу ырахат этерча инфраструктура айнатырғыа жораланганды. Ол санда сёз адамларыбызны жашау журтла бла болумларынгилерини, муниципалитетледе инфраструктураны, жамауат тийрелени, жолланы

таппандыруну юслеринден барганды. Жамауат транспортну ишине, ЖКХ халкыны жумушларын кылай топтурганына да эс бурлганды.

«Жашауу ырахатты этерча инфраструктуралык проектни жашауда бардыруу бизни баш борларыбыздан бириди. Сёз къырлыбызны деменили жерин андан ары айнатыруу, ырахатты да, монгу да этуиону юсонден барды. Бизни муратыбыз - битеу регионлада бла муниципалитетледе шёндюго заманга келишген болум,

тынчылыкты эмда къоркъуусуз жашау къурауду» - деп чертенди Владимир Путин», - деп жазганды Казбек Кокос телеграм-каналында.

Жыйылыу

«Ёлюмсюз полкнун» онлайн халда ётюрюрге оноулашкандыла

къырылардырдыла, - дегенди Казбек Кокос.

Жыйылыуға тырхычы, алим Олег Опрышко бла кравед, китапла басмалачу Виктор Колтаров къатышкандыла. Ала къурау комитетте киргенлени «Без срока давности» деген жангы китап бла шагырай өттендиле.

Анда КъМР-ни Архив службасын арт жыллада ачык этилген документтерине кёре фашистлени Къабарты-Малккарда этген койюсюклерине юслеринден жазылды.

Казбек Кокос ол эки жамауат къулукчыгъа республиканы тарых хазинасын сакълауға улуу къошумулык этилгенери ючюн жорек ырызлыгын билдиргенди.

«Тарых керткилини билгиу бизге фашизмге жангыдан

жакъ басхан эмда ол иетлерни къырлыбызга кяжам бурган запад къырлаланы бююлюкюнде бизни не ючюн кёроп болмагъанларын аныгъалрға болушда», - дегенди ол.

Къурау комитетни жыйылыуунда маганланы оноула къабыл этилгенди. Аны санда къоркъуусуздуккуну жангырай муратла (адамсыз учажан аппаратлардан сакълау ючюн), право нызамны сакълауу органла бла келишип, «Ёлюмсюз полкнун» органладе бирдемге оноу этилгенди. Быйыл ол онлайн халда ётеркиди. Анга уа «Эгеринию чырагы», «Белгисиз согдаты юню», «Горгий журунукъ», «Къызыл гюзюк», «Аллай устакъ барды - Ата журтну къорулау», «Эгеринию эстафетасы», «Огъурлулуккуну 72 сагаты», «Хорламын терезелери», «Хорламын келтиргенге», «Эгеринию къабыргасы» дегенча эмда башха жумушла къошулукдула.

9 майда ингирликде уа, бизни ата-бабабардырған 1945 жылда байрамластанларыча, Хорламын салоту болмай къалыкъ тойюду.

Кенгеш

Кир-кипчикни жарашдыруну юсюнден сёлешингенди

КъМР-ни Башчысы Казбек Кокос РФ-ни Правительствоосуну Председателини орунбасары Дмитрий Патрушевни башшылыгында коммунал кыты кир-кипчиклени жарашдыруу бла байламлы жыйылыуға къатышканды. Аны осонден республиканы онучусу кесини телеграм-каналында билдиргенди.

«Энци эс кёл болмай алынган законга бурлулганды, анга кёре кир-кипчикни ташыган энчи автомашиналарга юч жылны ичинде жюкюне белгиленген мардадан эсе аслам элтгенери ючюн тазир жазарга чек салынады. Аны бла бирге аллай жом ташыган ата журтну автомобильлени аслам халда чыгарырга бор салынганда байламлы бор салынганда жарыккъ эдиле.

Дмитрий Патрушев белгилегенге кёре, ата журтлу энчи автотранспорт законну битеу мардаларына келиширге керекди. Ол санда экология жаны бла, терк жоруоуу бла эм къырланы битеу регионларында бурлау ишлерге жарарча жыйлырға эм багысы улуу болмазга керекди.

Къабарты-Малккар коммунал кыты кир-кипчиклени ташыуу энчи техника бла иги жалчытырғанды, башхача айтханда, ол жаны бла къырланы он алчы регионларынаны санна киреде.

Озган жылда регион оператор 15 энци техниканы сатып алганды. Битеу да аланы эселеринде 78 энци автотранспорт барды. Сёзюс, жангы автомашинала чыкысла, бизни кёл торлоу жумушларыбызны тамамларга жарыккъ эдиле.

Жыйылыуда коммунал кыты кир-кипчиклени

жарашдырған жерлени къурулушларын бардыруну юсюнден соруула осозлоткендиле. Андан сора да, багушланы жыйган орунланы, аланы турган жерлерин тийишисича жарашдыруну эм энчи техника бла жалчытыруну юсюнден да айтылганды.

Республикада кир-кипчик тётюлген контейнерлени санын кёбейтину юсюнден соругуа къарала турды. Жылны аягына дери федерал даражада къошак халда норматив актла алырга мурат эдиле. Алагъа кёре, регион операторла контейнерле турган жерлени керекли затла бла жалчытырға эм къалган-къулганына жарашдырған инфраструктураны къурауға керекдиле, деп айтылды билдирюде.

Тобешиле

Жаш тёлёноу патриот иетлеге юйретмеге эс бурлулукъуу

Бу кюнде КъМР-ни Башчысы Казбек Кокос Россей имулануа академиясыны академиги, РАН-ны федерал илму-излем арасыны социология институтуну тамтасы Михаил Горюков Юг федерал университетни социология эм регионведение институтуну илму башчысы Юрий Волков бла тобешгенди. Аны юсюнден республиканы онучусуну пресс-службасы билдирди.

жаны бла къырал политиканы къурауда улуу маганлы тутадыла.

Илму эм билим беруу иш бла байламлы тобешилеге къатышхаллау, ол санда Михаил Константиновичге бла Юрий Гриворьевичге, жорек ырызлыгымны билдиргенге, Къабарты-Малккарда къыйметли ишле мурат турган кюнда мерин эссе къалырга ётюрюклерине шышана, - деп айтылды билдирюде.

Санитар-эпидемиология болумну сюзгендиле

КъМР-ни Башчысы Казбек Кокос Хайырлануучулары эркинликлерини къорулауға бла адамны ырахатлыгына къарган федерал службаны Къабарты-Малккар Республикада управленисыны таматасы, регионду тамата къырал санитар врачы Жирислан Пагов бла тобешгенди.

Республиканы онучусу 2024 жылда санитар-эпидемиология ырахатлык эмда хайырлануучулары эркинликлери соруула бла байламлы жыл сайын этилген докладла тынгъалганды. Республиканы муниципал районларында «Таза суу» федерал проектни бардырылууну эселеринде да эс бурлганды.

Сёз жукътан аруулануу 9,7 процентте азайгъанлары юсюнден да барганды, асламысында ол солгу органланы инфекциялары эмда къыруу башха аруулануу эс кыланлары бла байламлыды. Аланы алгъдан билгиу болдурмау амалла да кючленеркиди.

Битеу да бирге регионда тохташылуу санитар-эпидемиология болум жалчытырғанды. Шолучуны жылы аш-заакъ бла жалчытуу, инсанланы къоркъуусуз товарлагъа бла жумушла тапдыруу эркинликлери сакълау, хайырлануучулары сейрлерини къорулау энчи къарауда болганлай турдыла.

Тапландыруу

Айбат эмда ырахат тийреле

Россейни Президентини башламчылыгы болган «Жашау этерге инфраструктура» миллет проектни бир бёлюм - «Ырахат шахар болумуу къурау» проектни бардырылганыны хайырындан

Къабарты-Малккарда шахарланы бла элени сыфатлары тийр юрленеди.

Жангы паркла, скеверле эмда соллуу тийреле жалайда айлануу эм ушакъла бардырууа жерле болуп къалмагъанлай, адамла суюк келген араланды. Ол кенглик айбатдыла, жашауу игилигине ашык себеплик этедиле.

Билдирюу

Иш излегенлеге болушлукъгъа

Быйыл 18 апрельде «Россейде иш. Онглануу заманы» деген Битероссей ярмарканы регион кесиге башланды. Аны кезиюнде 17 миңден аслам компания 370 миңден артык ишчи жер бла шагырай этеркиди.

Битероссей ярмарка иш излегенлеге, уста ишчилери жетишмегенлеге да улуу онгла очады. Аны алайыгына башха жылда ётген ярмаркала да шагыратлык этедиле.

18 апрельде ярмарка къырлыбызны битеу регионларинда да бир жолга ишени башлайды. Быйыл аны регион кесиге 2 миңден артык майдондо ётеркиди, - деп билдиргенди РФ-ни вице-премьер Татьяна Голикова.

Къабарты-Малккарда Иш бла жалчытуу битероссей ярмаркасы Нальчикте Къырал концерт залда (Шогуенчук орам, 28) ётеркиди. Ол 10:00 сагатда башланаркыды.

Байламлыкъла

Бизде ёсген бадыражанла — Беларусьда

Быйыл ал оч айны ичинде Къабарты-Малккардан тыш къырлаулау, ол санда Къазахстанга бла Азербайджанга, согден бла этден этилген ашарыкылдан 38 тоннадан артык жиберилгенди. Аланы бардырада Росселюхознадзор контроль этгенди, къагытылары тап болганын белгиледи. Ведомствону Шимал Кавказда регионла аралы управленисинден билдиргенлерине кёре, аланы санында къыйлама, йогуртла, къыймак продукция да бар эди.

Бу айда уа бизни республикадан Беларусуну Минск бла Брест шахарларына 24 тонна бадыражан жиберилгенди. Ары дери тыш къырлаулау КъМР-ден бу битим бир кере да сатылмаганды. Управленисине келечилери анга да къызык болганында, фитосанитария жаны бла тентилуени керекчисиз бардыргандыла. Бадыражан телпичада ёсдюргендиле.

УЛЬШАЛЛАНЫ Мурат.

Эл молк

Таза эмда кёл тирлик алынуу къыйматлы амалы

«Чегем Агро» телпича молк ишлеп башлаганыны эки жыл болуп келеди. Ол улуу предпритияды: аны бир нечча телпичасы бардыла. Алада сау жылы бадыражанла нелишча ёсдюредиле. Молк кеси да «ЭКО-кулугура» агропромшленность холдингге киреди.

Телпичадада тахта йөгетлени ёсдюроюну къыйматлы чыгыра кёл торлоу амал барды бююлюкюде. Ол санда сары чибилени хайырландыла. Аланы уа арт кезиюнде дери асламысында тыш къырлаудан (Поркден, Израильден, Голландиядан) келтирип болгандыла, энди уа «Чегем Агро» предпритияны телпичаларында кесибиде (Воронех эмда Тамбов областыла) ёсдюролган сары чибилени хайырлауу тебиргендиле.

Молкно онучулары айтханды кёре, аланы сайлануу талай сылтау барды. Биринчиси - ала тыш къырлаудан келтирилгенлеуден учурда. Дагында аладан эсе къыйада тиридиле, кеслерин да бери ташырга тынды. Айтханына кёре, аллай чибилени ёсдюрген компанияла аланы бююнда хайырлы торлоулерин чыгаруу (селекция) бла кыты керешедиле.

Телпичада сары чибилени хайырланмай да тирлик алырга болушукъ, алай ала бла ол 20-30 процентте аслам эмда татылуу болады.

Эскизиге салыаык, «Чегем Агро» 2023 жылда жайда ишлеп башлаганды. Бююннюнде анда 37,6 гектарда телпичада бир жылга 20 миң тонна йөгет бардыла. Нашаулары бла бадыражанланы бизни къырлада кёл регионлагъа жибердиле.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Жигитлени ханс басмаз жоллары бла

Малккарда къадары Ата журт уруш бла байламлы болмагъан бир юйор да жокуду. Кыралкыны фашизмден къорулауға жан жигитте хар бир тукумуну, юйорно да ёхтемликлеридиле.

Огъары Малккарда Шауталаны Жашауу бла Оракъланы Тажжаны улуу юйорлери болганды, тамата, ууакъ сабиллери бла. Жашау, жашларыны,

къыралгъа чапханда уа, Кызыл Аскерге чакъырлыганды.

Улуу Ата журт урушка дери ол юйдегили болганды. Аны юйдегиси Ул башланы Сафийт Малккар аууунда, саулай республикада да танылуу адам эди. Кёл жылланы Огъары Малккарда эл советте тамакталык этип турганды. Болсада ол ариу юйорно насыбы узакъгъа со-

Шауталаны Мазанны аты уа Ново-Николевское деген станицада сын ташда жазылганындашы Магомед комсомол секретары эди элде. Аны Кызыл Аскерге алгъарак чакъыргандыла. Ол финн урушка да къатышканды. Улуу Ата журт уруш башланганды уа, жыйрма жылы энди толган жаш аны ал кондеринде окъуна кыйын сермешлеге къатышканды. Архив къагытыла ол красноармеец, Ючюндю танк армияда 995 артиллерист полкда уруш этгенди деп жазылды. Ол 1942 жылда 22 августа барган сермешде ауушханды деп да аныталды. Магомед Калуга областыда Ульяновский районда Озерно деген элде къырланды къабырда жатады.

Ахыры 2-чи бетеди.

къызларыны къууанчларын да кэралмай, дунисын 1937 жылда ауруп алышканды.

Жашауу эки жасы кетген эдиле Улуу Ата журт урушка - Мазан бла Магомед. Мазан 1913 жылда тууганды. Ол кеси заманда иги билим алганды - Терк эл молк училищеле окуп, уруш аллы жылда Черек районда жерле бла байламлы бёлюмеде урунганды. Фашистле бизни зулмамганды. Мазан, 1941 жылда Кызыл Аскерге чакъырлып, 115-чи кавадивизияны къурамныа тошганды. Архив къагытыла айтылганына кёре, Мазан адал политрук болганды.

Ол заманда Ростов тийрелеринде барган къызыл сермешлени юслеринден кёл жерледе аныталды. Мазан 1942 жылда окъуна алай урушладан биринде Улуу Мартыновка тийрелеринде ёлгенди.

Аскер сауыгала

Махтаулукуну ордени (орден Славы)

2 бет

Премьерадан сора

«Не заманда да классика музыка кесини энчи жерин алганды»

3 бет

Ушакъ

«Хар инсан дунягъа насыплы болур ючюн тууады»

3 бет

Къаар

Игилик унутулмайды

4 бет

Элбрус элге республиканы иелигинен спорткомплекс кенорюлгенди. Бу объектти улулугу 1,1 миңг квадрат метрден артыкка, ол кеси да 61 миллиондан аслам сом турасы. Жер эмда ырыскы бла байланы халланы министри кулугун тотурган Унааланы Таймураз билдиргенге көре, спорт бла кюрөшчю комплекс хар неси бла да жалчытынганды. Аны хайрындан элде сабийлеге, башка хар кимге да бу жаны бла онгашар да кюрөшкөр болуукта. Анда кзуру жаралат угай, торло-торло оршимле бардыра турурга да жаракчыды.

Ат чаршилени төрели халда бардыруну оюнуун да этгенде кенгешсе, биринчи эришүү 1 майда Нальчикке ипподромда өтөрүдү, экинчиси уу Улуу Ата журт урушун 80-жылгыны аталган байрам көндө бардырылганда. Эл мюк министр Хасан Сижажев айтанга көрө, алада хорларыкыга ача сауыганы республиканы бөрүдигенд бөлүнөкчүдү.

Эмда сатыу-алууны айнытуу про-

Правительсто Хүнөрлүлөсө себепликле

Республиканы Правительстоуну кезуюло кенгешти озган байрым көн өткенди. Аны башчысы Мускуланы Алий бардыргын жыйлында адамгага социал жаны бла себеплик этүү, билим берүү, спорт, маданият, ЖКХ эм башха бөлөмле бла байылмы башламчылыкка эмда төрөлүөнү кабыл этилгенде.

граммага кийириллик төрөлүөнү ишеништен министр Шамил Ахубеков туура эткенди. Ол билдиргенге көрө, аны магынасы «Кеси алларны учан авиация системала» миллет проектини чеклеринде ишлеге кырал ача берлиги бла байылмады. Сөз анда алланы системала кзурууну эмда аллага керек техника затланы чыгарынуу керектенден барды. Программаны кезуюнда аны барына да бир миллиардан аслам сом бөлүнөкчүдү, дегенди министр.

Чыгармачылык кауумулагга себеплик теленирк грантлагга, Нальчикни эмда Чегем району администрацияларына быыл 200

миңг сом жиберирге оюну этилгенди. «Аны тийишли болуукка ачагага кесперни мюк-техника жаны бла онгларны коюлдеринде эркиндү, - дегенди культуру министр Мухаддин Кумахов. Ол дагыда КМР-де вузалада окутуган, кеслерин да музика чыгармачылыкка илму-излем ишле бла кюрөшкөн студентле Ю.Х. Темкиранов алы энци стипендияны төлөккөн озу этилгенди биринчи. Аны өлчөмү бир айга 10 миңг сом болууктуу.

Жыйлында билим берүү эмда илму бла байылмы эки норматив документ кабыл этилгенди. Биринчиси жерк муниципал районланы эмда шахар округланы админи-

страцияларына субсидияла берирге келишкенди. Ача гитче классада окутуган сабийлени жылы аш бла жалчытууга кызылчыкты.

Экинчи проекте уа жангы ишчи кзууум кзуруну юсюндөн айтылды. Жаркыландыруу эм илму министри кулугуну тотурган Мокшатов Анемева айтанга көрө, Илму-бюджет берүү аралага кыралны боджетиден ача берилдикти, тийишли конкурсу айырууга Кызарты-Малкыар да кызышырын оозоу бла кюрөшкүдү.

Спортно олимпиада, нелимпилада, паралимпиада эм сурдимилада төрөлкөринде РФ-ни жыймыдык кауумларыны келечилерине эмда аланы тренерлерине былытны төрөлкөн кавратлы ючюн ача төленириги кабыл этилгенди. Аны битеу да 20,7 миллион сом бөлүнөкчүдү. Кенгешсе дагыда талай ишчи кауууму эмда комиссины санлары кюрөндиле, турым бла байылмы регион закону да федерал законга келишкенде.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Хазырлануу

Эмюрлюк от жанганлай турууча

Көп болмай Зольск район Улуу Хорламны 80-жылгыны атап «Газпром» биринги бардыргын «Эмюрлюк оту саклайбыз» деген битеурос-саясий акцияга кышуулангы.

Аны бла байылмы Зольскө элде Улуу Ата журт урушда жоюлганга ишленген эсертме комплексде Эмюрлюк оту жандырганды. Анга аталган жыйлыгыга КМР-ни Правительстоуну, «Единая Россия» партияды, республикада бөлөмюно, жамауат организациаланы келечилери, энци аскер операцияга кытышканла эм башкала да кытышканды.

Урушну кезуюнда Зольскө эл душманны кылуна тошкенди. Болсада 1943 жылда январьда элчи азатлар оюк табылганды. Мындан Улуу Ата журт урушга 134 адам кеткенди, ол санда эки тишүрү: Людмила Масуха бла Анна Доброворская. Юйлерине жалаңда 72 адам кытайчанды, аланы да - эки тенгигенд бири сактады.

Элде 2010 жылда кырандылаша кыбыякны кытанды эсертме комплекс сюелтилинген эди. Алгын мында Эмюрлюк оту жангы байрам коюлде жандырганды. Болсада газчылары хайры бла ол тахтуусу жанарча этилгенди.

Эмюрлюк оту Нальчикде мемориалдан келтирип жандырганды. Аны кезуюнда мағаналы жумуш тамамланганы бла бирге төлөпкөн араларында да байламлык коюлчегенди да сезилгенди.

Эсте сала айтсак, бизни республикада былай комплекслени асламысы газ бла озган эмюрлю 80-чи жылларында жалчытынал төбөргөндиле. Биринчиси Прохладада Эсгерюну скверинде жандыргын эдиле. Эм бийкеде (2125 м.) орналганга уа Төр-Колдатыгы эсертме саналады. Ол 2016 жылда ачылганды. Анда бар ишлени компания хаксыз этгенди.

Көрмюч

Соңуу онгларыбыз бла шагъырейлендиргендиле

Халкыла аралы эм кырал даражада туризмде регионланы онгларны көргөзтуюно жазгы кезуюю Екатеринбургда «Жай 2025» көрмюч бла бошалганды. Аны алгынды болган «Интерфакс Урал» агентствода жетулуга республиканы курортта эм туризм министри Мурат Шенгучуков кытышканды эмда Кызарты-Малкыарда адамланы сулуларын кзурауда, сауулукларыны коюлеуде кыяллай жангычылыкка болганларыны юсюндөн билдиргенди.

Көрмючде уа министрствону жамауат бла байламлыкка жортукуу эмда маркетинг жаны бла бөлөмюно башчысы Ольга Погребняк бла «Тауланы патриотлары» турист биригиную таматасы Эндрейланы Артём республикабыны аруу жерлерини юсюндөн айтаанды, ол санда «Кызарты-Малкыарны юч аузуу бла демөнгүли Минги таумиллет жолуучулукну, сауулук коюлеуу союлууну, автордоржылдык экспедицияны», «Элбруска влюблени», «Бызнгында» алыткюнлюк коюлууну эм кеп башха затны юсюндөн да, Ольга Погребняк билдиргенди, ала

Зубекистанны, Кыргызстанны эм Запорожье областны эмале органлары келечилери бла сөлөшүлө бардыргандыла, ызы бла уа халкыла аралы байламлыкка тохташдырыну юсюндөн «Төрөгөк стол» да болганды. «Екатеринбургду бла Запорожье областны турист-информация аралары бла бирге ишлеге келишгенби», - дегенди ол.

Көрмючө «4 канал» урал телекомпания да ишленгенди, аны хайыры бла республикабыны кзуууму талай берирге кытышканды, аланы кезуилеринде «Туризм эм кыонакбайлык» миллет проекте көрө кыяллай ишле тамамлангычтанларыны юсюндөн да билдиргенди. Ахырында кыонаккалыга Урал регионга жолуучулук кзураыл, анда солугу жаны бла ахшы сынамны көрүөгө онг берилгенди.

Эсигизге салайсык, быыйн республикабыз Москвада «МИТТ 2025», Минскде «Солуу 2025» халкыла аралы көрмючлөрдө да көргөзүлгенди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфья.

Саулуук

Гитчелеге кыайгырыу

Көп болмай Республиканы көп профилли сабий клиника болончысында жангы травматология бөлөм ачылганды, деп билдиргенди КМР-ни Саулуук саклау министрствосунун пресс-службастанды.

Мында аберилерин ачыткан гитче саусулуга медицина болушук тийишли халда тапдырганды. Статистикага көрө, ачытканланы көбюсю юйде, эшикке эм аварияларны кезуюнда неда хуле этил кыабыйт тошкөндиле. Аны бла байламлы мында профилактика халда столбнякдан бла кытургунан аруудан

дарман да саладыла. Андан сора да, поликлиникададан жиберилген амбулатор саусулуга да кыраалыкды.

Арт заманда гитчелени араларында аберилерин ачытканланы сыныны иги кесек кошулгыны себепли, сагынылган бөлөмюно ачарга тошкенди. Аны баш борчу чыраусу эм кысыа заманда тийишли болушук тапдыргыларды.

Саусулугага тал болуна эм приём бардыргандан жерде орнатылганды, аны көр болушук берген машина келирча жолу да барды.

Кыйынына — тийишли багъа

Иш бла жалчытуу эмда социал кзурууула жаны бла республикалары араны Чегем районда бөлөмю Улуу Хорламны 80-жылгыны аталып чыгарылган майдалланы талда урунганга эмда коюлчегенде тургангага берүү ишге кытышканды.

Уруш жылдада онтёрт-онбешжыллык кызыла бла жашла талда кзурууула объекте ишленгенди, заводлада, сабанлада да урунганга. Алай бла кызауат эте турган аскерчилерине аныкыла талда жалчытуугага коллошерини кытышканды.

Кюнөндөн Бечелланы Абукаш жигер урууну хла Хорламны жууулажандырырга себеплик этгенденд бириди. Ол көп жылланы колхозда турунганды. Жыл саны токсандан атланганына да кырамай, тийиши, туудукуларны, аладан тургангага кыуана жашайды. Анга юйбөлү майданы берирге Чегем району администрациясы башчысы Юрий Борсов, КМР-ни Парламентини Жамауат советини башчысы Бечелланы Илияс, Башкада да келгенди.

Огъурлу умтула

Энци аскер операцияга кытыша турган аскерчилеге эмда аланы юйөрлөрине деп Май районда «Форпост Будущего» деген клуб ачылганды. Аны республиканы Иш бла жалчытуу

Аскер сауыгала Махтаулукуну ордене (орден Славы)

Орден СССР-ни Баш Советини Президиумуну 1943 жылда 8 ноябрден Указына көрө И.В.Сталинни башламчылыгы бла тохташдырылганды. Кеси да Георгиевский орденде, Таш көрмючкө эмда төрөлө-торло даражалык бляхенинге бла да анга ушайды. Аны бла сауыгалуу очюнчо даражадан башлангы биринчиси бла бошалганды.

Ол солдаттага берилиучу бек сыйлы сауыгалууна бирди. Аскерде куллуук эткенден аны рядовойгага бла сержанлагга, авиацияда уа — качи лейтенантлагга, урушда жигитлик, батыйлык эм ётпюрлук да эткенге бергендиле.

1943 жылда белгилги худомжиклени асламысы кыраалыбызына ара шахарына кытайчан эдиле. Аны себепли орденни юлгосюну жарашдырууну конкурсуна бир жолгога 9 адам кытышканды. Ала көрөттөн 26 ишден Николай Ивановни Москвавну эскизи сайланганды. Ан дагыда Кутузовну бла Богдан Хмельницкийни орденлерини бла совет шахарлары кзуруулауга кытышкандыга берилген битеу майддаланы да авторду.

Орден бешмюкюшю жупдунча ишленгенди. Ортысында Кремльни баш кыласыны — Спасская башняны — сураты барды.

Биринчи даражалык 29 грамм тархан 350-чи 29 грамм атынганды. Махтаулукуну орденни бек Сыйлык 1-чи даражасы бла биринчи жере сауыгалуу 1944 жылда болганды. Аны биринчи толуу кавалерлер уа взводу командири тамата урушда К.К.Шевченко бла сапёр ефрейтор М.Т.Питенко эдиле.

Улуу Ата журт урушуну жылларында аны бла 2620 адам, ол санда Совет Союзуна 4 Жигити, юч орден бла саууулангандыла. Эксисин алгынла уа 48 миңг 473 болгандыла (аладан 80-си — Совет Союзу Жигитлери). Бир орден бла сауыаланганы саны уа 997 815-ге жетеди (647-си — Совет Союзу Жигитлери).

Павел Христофорович Дубин да Махтаулукуну ор-

денини толуу кавалерлери болганладан бириди. Ол урушда биринчи коюлден кюрөшкөн эди. Советтосуну коюруулау гунч этгени ючюн сауыгаланган эди. Экинчи жере уа өлгөн командири алышындырып, кеси да жаралы болуп турганына да кырамай, ондан аслам фашистни ёлтюркени очюн тийишли болганды.

Биринчи даражалык а анга кыюл бла сермешени кезуюнда төрт нелимисин ёлтюркө, бир офицери да пленнге алганы очюн бергенди.

Совет Союзу Жигити уа ол 1945 жылда кесини взводу бла кытышканды душманын солдатларын артка кычарча эткенде болганды. Ол сермеше бөприпасла тау-

усулгандан сора, Дубинда, нелимисини пулемётларын кыюлгага этип, ала башларын кюрөшкөн эден эди.

Тауужашланы араларында да көп болгандыла бу сыйлы орден бла сауыаланганга. Алай бу материалда аланы жалаңда бир казуууму са наррга коюлуудан келеди. Андан биринчи — Кулбашыны Элибай. Москвавну козуруулау ючюн кызыуу сермешеле жигиттик этип, 3-чо даражалы орден бла саууланганды. Сойдомланы Исмаиль а, финн урушда да кытышып, лымжачыны батылууну казууунда сермештени.

Чокуланы Магомет ол сыйлы орденни ёшюнчөдө ёхтем жюрөгүндөн. Ахшакыяланы Бизуялык, Аппайланы Нюзор эмда дагыда кёпте тийишли болгандыла ол сыйлы сауыгалуу урушда эткен жигитликлери бла батырыклары ючюн.

Басмага ТЕКУЛАНЫ Хауа хазырланганды.

Жигитлени ханс басмаз жоллары бла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Аланы эксисини да кыраа кыгытларын көпчюнлюккө керди алганды аналары Оркыяны Таужан. Көпчюн чюлюк жолуна насысыз ала сабий жашчыктылары Исмаиль бла Абдуллах бла Исмаиль да ишленгенди. Сабий, кырауыусу деп ар оюк жаш эл ам заманда, ким да, жаш санына кырамай, эталгандан эзе көп болдурууга, тамзалагыга болушугага кюрөшкенди. Таужаны са сабийлеринден кызы Жанайф бла жашы Абдуллах сау кытышканды. Эки жашы — урушда, онапкыжыллык Исмаиль а, оңкюнчюлюкде өлгенди.

Таужанын көлөн алабыз

башсы кыалган келинери Сафият, Мазаны юйдегиси, ол рудникни «Искусство» артелинде эцени таматасы болуп турганды. Рудникде сабий жашчыкыял аны кыайнылары Абдуллах бла Исмаиль да ишленгенди. Сабий, кырауыусу деп ар оюк жаш эл ам заманда, ким да, жаш санына кырамай, эталгандан эзе көп болдурууга, тамзалагыга болушугага кюрөшкенди. Таужаны са сабийлеринден кызы Жанайф бла жашы Абдуллах сау кытышканды. Эки жашы — урушда, онапкыжыллык Исмаиль а, оңкюнчюлюкде өлгенди.

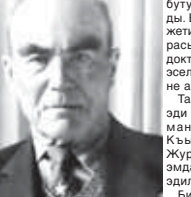
МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Ол Хатыныны азатлаугага кыатышканды

Хуртуланы Кыайсыны жашы Ачабал Ата журтуна жаш чапанда, аны алгынды кызына болуп сөөлөгөн жигитледен бири болганды. Ол 1916 жылда Чегем ауузунда Көк-Таш элде турганды, сабийлиги, жашлыгы да анда өткенди.

Элде ара мюкюле кзурайл тейбирегенди. Көпчюну Ташда да Будёный атлы колхоз кзурады. Жаш анда ишлеп тейбиреди. Отуз сегизинчи жыл Ачабал Жан-Сойланы Зурият бла юйөр туушканды, аланы эки кызылары болды. Ол кезуиде уруш башланады да, Хурту улуну да кызауатча чакырадыла.

Чегемли жаш биринчи сермеше Сталинградда кытышканды. Немисиле шахарны алып, Волга сууга чыгыр аскыл эткенди. Аны ючюн саууларын, юкюлерин алмаганганды. Мингле бла самолёттары шахарга бомбала кызындыла, топ-оклыла атадыла, аскерлери ёшон уруш эттедиле.

Хуртулуны Кыайсыны.

Бизникиле да бачаманы аны ююрөттөн шахарны жарга берир акыл этмейди, гитлерицеге кыты жууу кытайтардыла. Кюпчюну биринде Ачабал куллуук этген аскер бөлөм, душман таба чатыруулук этеди. Ала сабырда танкка барадыла, аланы ызларындын а — жау аскер. Немисиле табылгандан саууларындын атадырадыла.

Алай болганлыктыга, бизникиле немис околлагагы башлаганлай, Ачабал да автоматындан немис околлагагы атырады. Көп да кылмаган эди аланы околларына жетерге, Ачабалны кытында топ атылып, солдат жыгылдыла, осокла басык бутуна тийип, бир жанындан бирси жаняна ёлпү тура эди.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Республикандан кысыа жапарла

эмда социал кзурууула арасыны, «Ата журтуну кзуруулуучулары» фондуи Май районда бөлөмючү кырагандыла. Аланы мураттары — энци аскер операцияга кытышканды ала аны юйөрлөрини социал, медицина эмда психология болушук алуу жаны бла торло-торло жумушларыны кытышканды. Биринчиси Прохладада Эмюрлюк оту кытышканды турганланы сабийлерине, аланы окумуларына, жоркелери жараткан усталыкларына юйрөтүгени энци эс бурулууктуу.

Хорламны коюно жораланган баннер орнатылганды. Ол кыраалыбызы тарыхында эм улуу Хорламны эсертмесини белгисиндеди.

Суратларында — үч сезимлери

Иш бла жалчытуу эмда социал кзурууула жаны бла республикалары кысыа араны Элбрус районда бөлөмюно ишленге Тирныауз да Сабийлени эм жаш телчюно чыгармачылыклары Мокьаланы Магомет атлы арасы бла бирге «Хорламны коюно» деген сурат конкур бардырганды. Анга арага жоркелери жашчыкыла бла кызыкчыла кытышкандыла. Ала суратларында Улуу Ата журттуу кезуюно эскериле болдургунан жигитликени, совет халкы Хорламны кыяллай кынганын жолла бла келтиргени. Левантаны «Хорла» деген озгон эшиттеринде уа кылай кууанганын көргөзтюрөгө кюрөшкенди.

ХОПАЛАНЫ Марзипт.

Премьердан сора

«Не заманда да классика музыка кесини энчи жерин алганды»

Композитор, КМ-Н искусстволарынын сыйлы кулдукчусу Малъкандулы Ахмат бля жулгу тобушубоюз аны Санкт-Петербургда Маринский театрга РФ-ни халкы артисти Валерий Гергиев диржиреклеу этип согулган Улуу Ата журт урушун 80-жылгына жораланган «Ива» («Тал терек») симфониянын премьерасын жетишимли озганы бо байламды.

«Сезоюс ол республиканы, малкыр жалкы да таргаккагыны иш болганын. Айтырга тыишиди, бу композиторю ючюнчо симфониясыды, ары дери дуния жарыкын «Минг-Тай», «Омела» симфонияла кергенди. Алайды да премьераны он классика музыканы юсюндени бизни барыбыз да этемлендирин турган Малъкандулы Ахмат кеси халарлайды.

- Ахмат хар премьерандан сора терени сорорум: кылайы впадо ол маданияты ара шахары Санкт-Петербургда ол
- Бек аламат! Кесим да саканмай эдим ол алай даражак берилди деп, аны «терек» симфония согулгандан сора, аны бля байланы оюмла, сезоюс, жычуну керонгенди, алай, баям, мен алай билик багызга хазыр тойлой эдим. Жаланда иги музыка жазарыкыны, аны бля чекенирикке деп аксылын алай эди.

Премьердан сора куулса алты этемленди, Валерий Абисолов, мантык тешиш, коллары да жайлы, аслам санчы ишчилге: «Кылай кергозот?!» - деп соргандына, мен да алай эдим, жыйынган жалкы мен таймай эди. Алай ала, бири бири аууларна чабып, билимбей, бу азын кыладан чыгаргыны, алай ол бек сейр-адамды денгери багылы ади манга.

- «Тал терек» симфонияга диржиреклеу этере деген оюмга Валерий Гергиев а кылай келгенди?
- Валерий Абисолов жазган саптарымы, не бля корошеними бля багыт. Биз аны бля багыт-багыт шахарлада тобуше турганбыз неда, саз ючюн, ол телефон бля сөлөшип, Москвада болушун, анда бир төрт минут чаклы бир заман бөлүлгөн билдиргеней турганды, мен да ол ошланы чыккандыгыга корошениме, ара чакларда бир неча хабар болгондун.

Владикавказда ол концерт залны курулушун бардырган замандан ара да бир неча кер келгенди, сөлөшип, чакырып турганды. Ол чакылда анга жангы симфония жаз турганымы билдиргенди. Билги октябрда ол залны ачырып, маэстро келди, анга жангы симфония кер кыыйн эди, негденде аны гриммарканы алынды иш бля жыйынган жалкыны саны жоюк эди. Алай, кылай эсе да онг чыгып, Валерий Абисолов бля бир неча минута жолугузма да, партитураны ошунда кылай келме. Кертин айтында ол кызуудат чыгарымы кылар белгиси болуп кылай сунган эди, анга ачылы да ошп, сагыт бир онекиде кеме маэстро манга сөлөшкөндө, партитураны алганын, анга тынгылы эс булурган да билдирди.

Премьерда кылай сезиме билеп эдиле жорогон?
- Мен билгенден, Маринский театрга бек оркестр барды, алачы хар бирини уа - кесини штат диржирек, Гергиев а алтынчыды, ол жаланда кес сайлайды кылай оркестр бля чыгаргынын неда концерт программан. «Тал терек» репертуарына башкы эдиле. Валерий Абисолов концерт кочке премьерарга дери жарым сагыт кыланда чыкканды.

Жашыйрай айтйым, премьерарга дери, ол а отуз минут барды, мен аны ачырысы бля да эшитпирим жармай, айылы болгун дегенча аксылы берилди эдим. Валерий Абисолов келип, кылайды ишле деп соргандына, жаратмагыны ачык айтканам. Ол, шыарып, оркестрге келип, онбе минут сокудурганай, хар зат кесини жерге келип кыладан эди.

Симфониянын бардыра туруп, кылай эселе чыгарыды?
- Алыкы бир эсен да угай, аны юсюндени сагыш ошунча этмгенде. Алай профессионал жанчы бля алып айтканды, бир-бир жерледе эсере керекисини аныгаланды, бир-бир затлары уа - торлендирди. Ол шартлары торленди, бир эсере заман ишлерди болур, сора симфонияны тогу жазуушун кылга алсам, анга оркестри согулганды иги тынгыласам, халата бля иш башланарыкыды.

Премьераны алында сен бу чыгарма орда андан да итерек этере болукчу деген ачык келип кылар деп, кылга алгыр кюркүп турганыны билдирген эдинг. Симфония жазылып бошогандан сора, алай болдум?
- «Тал терек» бля байланы хар зат да билмей тургандай болуп болмушуду. Ол программаны хазырлап деп аксылында да жоюк эди. Жуугушун Махийланы Азиза киталанхана иштейди, бизге бирде киталап келтириюндө. Ол киталыга кырай, билмей тургандай кыуиланы аны Кайсыныча мемуарлары бля шагьрыетимене, ол жазында Алим Кешковун теректер сагында эди. Сора Кешковун мемуарларын алама да, экилерин да бир ызда окуй тебириме. Алачы кадарлары байланы эди амда алачы биринчи бекден кесери жазган эсгерилери бергенди манга кюн-кырауды.

Кылай угай, Кешков да узак Севастополь тиресинде малкыр халкыны жымыкы кыларды татаар кыбырлада бийик кырдыга аулп жылганларын окутуган болганды ол ошуну жаратылууну тамыры. Кертин айтында, симфониянын жазып бошоганын, андан ары онугу алачы жазаларын, негденде толуп эди жорюгон, ол тамам эди.
- Болушук этен адамла да болур эдиле?
- «Ху, сау болсун республиканы Башчысы Казбек Кожо менен бля да корошеними биле эди, аны кошулуи элзегенде, угай демегенди. Билеу бу жулды а Токтожуланы Алийден башланганды дегре болушук, ол ашыра эди мени Гергиев бля тобушегре, аны бля ушаклашырты да. Сора Тегулуны Джахили хар затты тап кыралыгына мени кесимден эсе бегрик ийанам болур эди. Атууланы Муратаж эм көп башкалагы да жорюгон алында алымызды билдирме. Ала бек улту кошуумчук этгенди, ол ача бля байланы ошуну тойлооду, сагып алымзалык кымайты хазалдыла ала асымысында, саз ючюн, Казбек Валерьевичи керек жерде магыналы сазоча.

«Ахмат, биринчи керек тобушенди, сен чыгармадыны хазма кылайы барысыны да мунарларын ошомиклик кырады деген эдинг. Бусугатта да аламы сунасы?
- Угай. Бусугатта алай сунмаймы. Мында сорру баш жигиле та угай, тема бля байламыды. Кайсыныча бля Алимни фронтда шубуктарыны юсюндени жазгыны, сунууда шубукчуны юсюндени угай, сора Улуу Ата журт урушун темасы.

Консерваторияда окутуганыбызда, теректу улту маданият чыгармалага узалгыра короше эдик. Бизге уа педагога алай айта эдинг. «Саз болушук, бусугатта ол таманы юсюндени жазсагызы, сиз а алыкы студентликте, заман оза, жангыдан анга кылайтмады, негденде сиз аны юсюндени жазып бошоганысыз. Эки кере бир темага кылайту дурсе керошмөйдү», - деп. Алай бля консерваторияда чыгышсуума кере жаланда толунунай хазыр болган таманы алырга изилчючю кылга.

Симфонияны темасына кылай бля келгенини да айтан эдинг?
- «Тал терек» бля байланы хар зат да билмей тургандай болуп болмушуду. Ол программаны хазырлап деп аксылында да жоюк эди. Жуугушун Махийланы Азиза киталанхана иштейди, бизге бирде киталап келтириюндө. Ол киталыга кырай, билмей тургандай кыуиланы аны Кайсыныча мемуарлары бля шагьрыетимене, ол жазында Алим Кешковун теректер сагында эди. Сора Кешковун мемуарларын алама да, экилерин да бир ызда окуй тебириме. Алачы кадарлары байланы эди амда алачы биринчи бекден кесери жазган эсгерилери бергенди манга кюн-кырауды.

«Тал терек» бля байланы хар зат да билмей тургандай болуп болмушуду. Ол программаны хазырлап деп аксылында да жоюк эди. Жуугушун Махийланы Азиза киталанхана иштейди, бизге бирде киталап келтириюндө. Ол киталыга кырай, билмей тургандай кыуиланы аны Кайсыныча мемуарлары бля шагьрыетимене, ол жазында Алим Кешковун теректер сагында эди. Сора Кешковун мемуарларын алама да, экилерин да бир ызда окуй тебириме. Алачы кадарлары байланы эди амда алачы биринчи бекден кесери жазган эсгерилери бергенди манга кюн-кырауды.

- Угай! Баям, Ата журтка, таулгага союмеклини айта болур эдим. Бусугатта манга кырай ошомиклик азык этеди. Жаланда ошомиклики мурдорга сагып, дуния оркестрге чыгарга кырайырык болур. Андан кирек затта толтурга керекдиле ич сезимини.

- Не затпа?
- Саз ючюн, «Тал терек» бир тарыхлы ызы - шубукдук.

СНГИИ-де дурсе берсе ол ишини билмек кыламы болумду?
- Илхам а бардыра да? Мен аны баргынына ийнанмаймы. Бир аты айтылган художник белгиле суратын жазып, энди экинчисин илхам келсе жазырыкма деп сакылганды. 75 жыл жашагында, алай андан сора жуук кырамынганды. Илхам жокуду, жаланда иш келпюк болду.

Бусугатын кызын, кызгалыну дуниясы амда классика музыка. Аны тамблгы кюню бармды?
- Мен ошом этенге кер, дуния катарисден, тапаланганды эте турды. Биз бусугатта осыл музыканы иш келпюксинде. Алай ол келерки амда классика музыка кесини тыиши жерин алынды. Андан кюн-кырауы табырыктыла амда, алай болганды кыайсы замандар да, ол кыайтырыкыды.

Саз ючюн, Лисици «Оборачис» деген жары барды ол Бюви Сейрковуну «Милы» сыйында неда Улуу Ата журт урушун кезиюнде чюшюлтоени генюидирин юсюндени «Сисюк Шиндлер» деген кинофильме музыканы Джон Уильямс жазганды, ол Пётр Чайковский «Патриот» велпюк художник - трисюна келишди. Музыканы кюн-кырауу келпюксинде ападыра, ол бир жара да кертик тойлооду.

Музык бля тынгылачулга не айтырга союсе?
- Билмейме. Мен алыкы кеси кесими изилдешем.

Ференц Лист жорек ыраактык улту искусствону ишанды дегинди, сора сен ол ыраактыкты алыкы жетмгенсе?
- Угай. Бир дунияга сыйнамаган улту иши тамалмагында, этенге деп айталык той-июле. Ху, Гергиев этенди, мен а ол болумда келпюк инструменти. Ол сен айткан сезиме келип, бийик искусствону юсюндени оюмларга даражак алыкы жетмгенде.

Махтан неди сёюсү сен торлендиремидиле?
- Кертин айтында, махтуга кылай кырады билим кыларчы, аны ачырысы бля да союмекле. Керти критиканы уа бек жаратма. Премьерадан сора маэстро кужоинеде сен эки, кесими хатынг болган художникке деп, бери Нальчике Темирханова сөлөшп, симфонияны жетишилдилик, за да ёрге совили кыар турганын айткан эди. Ол кезиде арык кыуанганма, этемленгенне деп да айталайма.

Мурталары да болура?
- Бир заманда руль арына отуруп, машина жорюгортө итингенме. Атам а эр киши улту жорюгортө тыишиди, деп эсгертегиле турууду. Эки жол мында эдиле кесими билемди бля првала да алганыма. Баям, мурачым, кеси кесими холрап, руль арына отуруп, машина жорюгортөдө, атамны ыразы этер ючюн.

Жашчыгыр Аминге терт жыл толганды, келлик заманда ол да музыканы жангы сайлас узаркымысы?
- Угай дери тойлооме, алай бек кыуанчыркыма дедемиз да, алдыркыны. Аны кылыгы алыкы толунулай кырамынганды, келик заманда сайланган жолундан таймай кыра союмекле. Бир затны уа шарт билеме - кылай сайлау да болуп, онтуга кере анга билектик этере корошмөйдү.

Келик заманда ол бля корошор ултуга да?
- Эндиги проект кырамынган заттарымдан кыайда да ултурат болукчу. Анда уру ишини тындырырга керекди, ол ишини жаланда мен бандырык тойлооме. Аксылынан Фатима бля бирге кырамынган бу жолту жукушун. Жылы бля алгыр чаклар, планла салгып кырамынган болмушукчу, жаланда эндиге керек кыайсы болуугу билемди. Ийанамма адамларыбыз да аны жаратырыкыларын.

Ушакны ЖАНГУРАЛНЫ Нахабат бардырганды?

Белгилеу

Ыразылык сөзлө, алгышла да

Бу кюнде республиканы жамааты Кууиланы Кыйсын атлы кырал драма театрга Кыабарты-Малклары сыйлы артистлери Токумаланы Раисаны бля Будаиланы Олыганы тууган кюнлери белгилегенди.

Юбилярла отурган сахна ачылганды, заман чырайлан сейрдаталмаган, беттеринден тор төгөкө турган аруу тишчиртууга зал кырада бля тобуенди. Кууанчы жыйылууну барыуунда экранда алачы суратлары, ойнаган ролларындан жигиле кергозюлгендей тургандыла. Алачы юсеринден тынгыла айткан а хаш актер Гогуйланы Арафат болганды.

Ол Токумаланы Зубейрини кызы Райны дашау эм чыгарамчылык жолуну юсюндени «Ата», театрга аны биринчи ролон эсгере: «Рай театрга келгюнчюлөкдөн кыайтхалдай келгенди. Ол заманда биринчи спектакль Бошталаны Исаны «Туулдаган жарак» деген пьесасына кер салынганды. Анда кергенди Райны кырауучу алгы», - деп, ол Рай театрга кылуулук этгени 67 жыл

Токумаланы Раисанын портретинде

Юбилейлик позмасында:
«Саз ючюн, Лисици «Оборачис» деген жары барды ол Бюви Сейрковуну «Милы» сыйында неда Улуу Ата журт урушун кезиюнде чюшюлтоени генюидирин юсюндени «Сисюк Шиндлер» деген кинофильме музыканы Джон Уильямс жазганды, ол Пётр Чайковский «Патриот» велпюк художник - трисюна келишди. Музыканы кюн-кырауу келпюксинде ападыра, ол бир жара да кертик тойлооду.

Нази, Маммеланы Ибрагимов

була турганын белгилегенди. Андан арысында, Арафат айткан, Токумаланы Раи көп тюрлю сфафт кыраганды малкыр сахнада: К. Хетагуров «Фатимасында» - Фатима, М. Зарудныйни «Тейри кылыгында» - Светлана, Этевланы Омарны «Кыялы тоюнда» - бийик кызы Маржан, Маммеланы Ибрагимни «Сюймеклини позмасында» - жукушун Ханрида эм башхалада.

Будаиланы Азретни кызы Олыганы юсюндени да ма алай тынгылы халарлаганды жаш актер. Ол, актриса Малкыр театры экинчи, келгюнчюлөкдөн сора аны жангырхан кырауундан болганын чертин. Олыга 1958-1963 жылда Москвада М.С. Шелкин атлы театр училчеште окуганын, андан кыайтханы бери уа Малкыр театрга ишле турганын, алай бля ол малкыр сахнага анча жалмы ичинде кылуулук этгенин чертеди. Олыга ойнаган ролыны да санаганды Арафат: Төпөлөваны Алимни «Азап жолунда» - Мисирин, Геддазаны «Жол бергиз, Каварман кызы келтирди!» деген пьесасына кер салынган онда - Леси, Кууиланы Элизаны «Жашуу ёрлөудө» дегенде анча, Кууиланы Хусейни пьесасына кер салынган «Аферистде» - Сырмахан, М. Байджиевни «Дулине» -

кырал драма театры баш режиссору Батир Шебухов, Музыка театры директору Руслан Баратюков, Кыабарты-Малкырада профсоюзланы федерацияларынын председатели орунбасары Асият Мисакова, белгиле кыбуучу кызыбы Башиланы Фатима, башхала да алгышлаганды.

«Биз насылпы адамлабыз - Малкыр театры тамалын салган актреланы тынгыганбыз: Кючюкланы Магомети, Маммеланы Ибрагимни, Куудайланы Маржаны, Балаланы Омарны, ала кибик сейр тейлюю. Ызы бля ма бу аруу адамла келгенди театрга - ортанчыла, улуп адамчылары, бийик фахмулары да болган актрелар. Сахнага жашуун бергенге не керекди - илхам, саулук, узак ёмюр, аруу ролла. Ала барысы да болсунла сизде!», - дегенди Басир Шебухов.

Эм ахырында сахнага актрисаланы сахна нёгерлери, Малкыр театры директору Жангоразланы Мажит, баш режиссору Атырзаланы Магомет, анча Гелханы Мурат кызыбы айткан. Мажит анга дери да, аны башчылыгында да ишлеген бу эки аруу адамчы, сахнада жуукты барып, аркылы айткан да кырай, не кыдар жорек ыразылыгын айтканы кылай баргынын кылыгыта? Атырзаланы Магомет анга да юбилярлагы узак, саулукту ёмюр тилеп, чыгармачылык жетишимли тежгенди.

Элбур району бля Лескен району жер-жерли администрацияларын велчилерини атырдадан актрисалага сагуула келгенди.

М.С. Шелкин атлы театрга ишле турганын, алай бля ол малкыр сахнага анча жалмы ичинде кылуулук этгенин чертеди. Олыга ойнаган ролыны да санаганды Арафат: Төпөлөваны Алимни «Азап жолунда» - Мисирин, Геддазаны «Жол бергиз, Каварман кызы келтирди!» деген пьесасына кер салынган онда - Леси, Кууиланы Элизаны «Жашуу ёрлөудө» дегенде анча, Кууиланы Хусейни пьесасына кер салынган «Аферистде» - Сырмахан, М. Байджиевни «Дулине» -

М.С. Шелкин атлы театрга ишле турганын, алай бля ол малкыр сахнага анча жалмы ичинде кылуулук этгенин чертеди. Олыга ойнаган ролыны да санаганды Арафат: Төпөлөваны Алимни «Азап жолунда» - Мисирин, Геддазаны «Жол бергиз, Каварман кызы келтирди!» деген пьесасына кер салынган онда - Леси, Кууиланы Элизаны «Жашуу ёрлөудө» дегенде анча, Кууиланы Хусейни пьесасына кер салынган «Аферистде» - Сырмахан, М. Байджиевни «Дулине» -

Ушак

«Харансан дунияга насылпы болур ючюн туугады»

Биз психикабызны саулуугун билгын созобиз. Сорулурлыгыга жууала КМ-Н Психиатрия он наркологиа Республикасы арысны клиника психологи Токуланы Виола берликчи. Виола Кырачар-Черкез Республикада кырал университети бошоганды, сора Санкт-Петербургда Бехтере аты илму-излем институтта, ызы бля уа Москвада кышак билими академиясында окуганды.

Хар адамны кесими энчи психологи болурга керекмиди?
- Хар, ошун болган адамны кесими энчи психологи болса, инди. Биз стресседе жашайбыз. Кюн сайын теленизорда, социал сетельде аурулуаны, урушланы, табигат кыайынлыклары юсеринден дарада покжикабызды жоксиде. Бир-бирден аны кеторайлайды. Кёбюсюнде не жууктыланы, не теңгени сизни кыайгыларыгыгыга тынгыларга заманлары жокду. Дагында бир затны чертиге оюмө: ала тынгылава да, сизге болушук керек эсе, болушалык тойюлдо.

Психолог а кён техника бля хайырланады, ол ишини хализиге тынгылы кырамынган, анга бери кырамынган бу жолту жукушун. Жылы бля алгыр чаклар, планла салгып кырамынган болмушукчу, жаланда эндиге керек кыайсы болуугу билемди. Ийанамма адамларыбыз да аны жаратырыкыларын.

Ушакны ЖАНГУРАЛНЫ Нахабат бардырганды?

Ушак

«Харансан дунияга насылпы болур ючюн туугады»

Биз психикабызны саулуугун билгын созобиз. Сорулурлыгыга жууала КМ-Н Психиатрия он наркологиа Республикасы арысны клиника психологи Токуланы Виола берликчи. Виола Кырачар-Черкез Республикада кырал университети бошоганды, сора Санкт-Петербургда Бехтере аты илму-излем институтта, ызы бля уа Москвада кышак билими академиясында окуганды.

Хар адамны кесими энчи психологи болурга керекмиди?
- Хар, ошун болган адамны кесими энчи психологи болса, инди. Биз стресседе жашайбыз. Кюн сайын теленизорда, социал сетельде аурулуаны, урушланы, табигат кыайынлыклары юсеринден дарада покжикабызды жоксиде. Бир-бирден аны кеторайлайды. Кёбюсюнде не жууктыланы, не теңгени сизни кыайгыларыгыгыга тынгыларга заманлары жокду. Дагында бир затны чертиге оюмө: ала тынгылава да, сизге болушук керек эсе, болушалык тойюлдо.

Психолог а кён техника бля хайырланады, ол ишини хализиге тынгылы кырамынган, анга бери кырамынган бу жолту жукушун. Жылы бля алгыр чаклар, планла салгып кырамынган болмушукчу, жаланда эндиге керек кыайсы болуугу билемди. Ийанамма адамларыбыз да аны жаратырыкыларын.

Ушакны ЖАНГУРАЛНЫ Нахабат бардырганды?

була турганын белгилегенди. Андан арысында, Арафат айткан, Токумаланы Раи көп тюрлю сфафт кыраганды малкыр сахнада: К. Хетагуров «Фатимасында» - Фатима, М. Зарудныйни «Тейри кылыгында» - Светлана, Этевланы Омарны «Кыялы тоюнда» - бийик кызы Маржан, Маммеланы Ибрагимни «Сюймеклини позмасында» - жукушун Ханрида эм башхалада.

Будаиланы Азретни кызы Олыганы юсюндени да ма алай тынгылы халарлаганды жаш актер. Ол, актриса Малкыр театры экинчи, келгюнчюлөкдөн сора аны жангырхан кырауундан болганын чертин. Олыга 1958-1963 жылда Москвада М.С. Шелкин атлы театрга ишле турганын, алай бля ол малкыр сахнага анча жалмы ичинде кылуулук этгенин чертеди. Олыга ойнаган ролыны да санаганды Арафат: Төпөлөваны Алимни «Азап жолунда» - Мисирин, Геддазаны «Жол бергиз, Каварман кызы келтирди!» деген пьесасына кер салынган онда - Леси, Кууиланы Элизаны «Жашуу ёрлөудө» дегенде анча, Кууиланы Хусейни пьесасына кер салынган «Аферистде» - Сырмахан, М. Байджиевни «Дулине» -

була турганын белгилегенди. Андан арысында, Арафат айткан, Токумаланы Раи көп тюрлю сфафт кыраганды малкыр сахнада: К. Хетагуров «Фатимасында» - Фатима, М. Зарудныйни «Тейри кылыгында» - Светлана, Этевланы Омарны «Кыялы тоюнда» - бийик кызы Маржан, Маммеланы Ибрагимни «Сюймеклини позмасында» - жукушун Ханрида эм башхалада.

Будаиланы Азретни кызы Олыганы юсюндени да ма алай тынгылы халарлаганды жаш актер. Ол, актриса Малкыр театры экинчи, келгюнчюлөкдөн сора аны жангырхан кырауундан болганын чертин. Олыга 1958-1963 жылда Москвада М.С. Шелкин атлы театрга ишле турганын, алай бля ол малкыр сахнага анча жалмы ичинде кылуулук этгенин чертеди. Олыга ойнаган ролыны да санаганды Арафат: Төпөлөваны Алимни «Азап жолунда» - Мисирин, Геддазаны «Жол бергиз, Каварман кызы келтирди!» деген пьесасына кер салынган онда - Леси, Кууиланы Элизаны «Жашуу ёрлөудө» дегенде анча, Кууиланы Хусейни пьесасына кер салынган «Аферистде» - Сырмахан, М. Байджиевни «Дулине» -

була турганын белгилегенди. Андан арысында, Арафат айткан, Токумаланы Раи көп тюрлю сфафт кыраганды малкыр сахнада: К. Хетагуров «Фатимасында» - Фатима, М. Зарудныйни «Тейри кылыгында» - Светлана, Этевланы Омарны «Кыялы тоюнда» - бийик кызы Маржан, Маммеланы Ибрагимни «Сюймеклини позмасында» - жукушун Ханрида эм башхалада.

Будаиланы Азретни кызы Олыганы юсюндени да ма алай тынгылы халарлаганды жаш актер. Ол, актриса Малкыр театры экинчи, келгюнчюлөкдөн сора аны жангырхан кырауундан болганын чертин. Олыга 1958-1963 жылда Москвада М.С. Шелкин атлы театрга ишле турганын, алай бля ол малкыр сахнага анча жалмы ичинде кылуулук этгенин чертеди. Олыга ойнаган ролыны да санаганды Арафат: Төпөлөваны Алимни «Азап жолунда» - Мисирин, Геддазаны «Жол бергиз, Каварман кызы келтирди!» деген пьесасына кер салынган онда - Леси, Кууиланы Элизаны «Жашуу ёрлөудө» дегенде анча, Кууиланы Хусейни пьесасына кер салынган «Аферистде» - Сырмахан, М. Байджиевни «Дулине» -

була турганын белгилегенди. Андан арысында, Арафат айткан, Токумаланы Раи көп тюрлю сфафт кыраганды малкыр сахнада: К. Хетагуров «Фатимасында» - Фатима, М. Зарудныйни «Тейри кылыгында» - Светлана, Этевланы Омарны «Кыялы тоюнда» - бийик кызы Маржан, Маммеланы Ибрагимни «Сюймеклини позмасында» - жукушун Ханрида эм башхалада.

Будаиланы Азретни кызы Олыганы юсюндени да ма алай тынгылы халарлаганды жаш актер. Ол, актриса Малкыр театры экинчи, келгюнчюлөкдөн сора аны жангырхан кырауундан болганын чертин. Олыга 1958-1963 жылда Москвада М.С. Шелкин атлы театрга ишле турганын, алай бля ол малкыр сахнага анча жалмы ичинде кылуулук этгенин чертеди. Олыга ойнаган ролыны да санаганды Арафат: Төпөлөваны Алимни «Азап жолунда» - Мисирин, Геддазаны «Жол бергиз, Каварман кызы келтирди!» деген пьесасына кер салынган онда - Леси, Кууиланы Элизаны «Жашуу ёрлөудө» дегенде анча, Кууиланы Хусейни пьесасына кер салынган «Аферистде» - Сырмахан, М. Байджиевни «Дулине» -

була турганын белгилегенди. Андан арысында, Арафат айткан, Токумаланы Раи көп тюрлю сфафт кыраганды малкыр сахнада: К. Хетагуров «Фатимасында» - Фатима, М. Зарудныйни «Тейри кылыгында» - Светлана, Этевланы Омарны «Кыялы тоюнда» - бийик кызы Маржан, Маммеланы Ибрагимни «Сюймеклини позмасында» - жукушун Ханрида эм башхалада.

Будаиланы Азретни кызы Олыганы юсюндени да ма алай тынгылы халарлаганды жаш актер. Ол, актриса Малкыр театры экинчи, келгюнчюлөкдөн сора аны жангырхан кырауундан болганын чертин. Олыга 1958-1963 жылда Москвада М.С. Шелкин атлы театрга ишле турганын, алай бля ол малкыр сахнага анча жалмы ичинде кылуулук этгенин чертеди. Олыга ойнаган ролыны да санаганды Арафат: Төпөлөваны Алимни «Азап жолунда» - Мисирин, Геддазаны «Жол бергиз, Каварман кызы келтирди!» деген пьесасына кер салынган онда - Леси, Кууил

Кыдар

Игилик унутулмайды

Жашау тасхалдан толду. Кюнлени биринде манга бир сурат жибериле. Анда уа халкыбыз кёчгөнчолук болган заманда кыргызга гезити орус тилде чыккан бетинде басмаланган бир статья. Ол жазылганы эм азындан 70 жыл болса да, сау болсун аны сактаган, туюнеги киби, хар харфи шатын көрөне эди. Ол материал сөзмөлөрүн кыргызга бир таалу юйорно жорек халаллыгын, ачыктыгынын кез алыма келгенди. Октуучуларыбызга журналист И. Барсковну «Солдатны ошондон мактау сөз» деген статьясын туура этерге союбиз.

«Деген, атын ачык айттырба, аскер бөлүмдө чекки ефрейтор Юрий Сутулову юсюндөн хазна билмел эдиле. Энди уа сулай чекки тиреисине белгилги аскерчи болганды. Хар жерде да «Але-рим!», «Чынты жигит!» дейдиле.

1956 жылны ахырында 1957 жылны алдында, кышны соок бузаткан кезиунде, чекки Юрий Сутулов, вхатсын бошоп, гарнизонун арбазында бара турганлай, кышкы сууда: «Болушугуз!» Тилеим, кырамышкыбыз!» – деген ачы кычыркыяланы эшитиди.

«Тейри, кимни эсе да башына бир палак келгенди. – дей, башка тюрлю сакшына эсе тюрлуга заманын кыргызстан, Юра, чабыл, ол кычыркыкыла эшитилген жанына кесин атады. Алайда БНК улуу канал толктуруу ашкы бара эди. Ол сууда палакх туюшени кыраелдис керюне баш бата турганын эсептеди. Арпакыда кепор жанында кычыркы эттен сабий жашчыктын аскерге уа заманы болмады. Терк окуна тешинип, сууга секериди. Сууну суугуукуу айтты айтамыз эди. Кышкы ачы бузулу хаусы жашына бетин койюрорди. Кыллары бля аяклары сууда кырууша, ай медет, энта бир кесекчи баралсам, жеталыкмы деген сакшыда, аяклары суу тофонде юзюздети ташлагы тиреге кюрешип, сидеп кесин бир ненча кер алга атады. Мура тына жетип, сермеп, ол суудагы кыраелдини жалуу гундан тутуды. Аны тартып ырге чыгарганында, кыыз болганын анылады.

Суу боюнана экюелен болуп жогонен кышын эди. Болсада аскерчи жаш ачы кюпунда бирену жашуу болганын сезип, заманы тас этмей, билген кючо бля каналны кызырына чыгарды. Алайдан ырге ыргеген да бир кызынлык. Бетон хунала бузуп,

Ефрейтор Юрий Сутулов Езденланы юйюрлери бля. Сурат 1957 жылда алынганды.

акык илиндирирге онг окуна жок эди. Алайда да не кюк болушду. Аллах билсин, кышны суу боюнана чыгарып, жолга кышны элтирге кюрешди. Ол кезиуде элден да, гарнизондан да болушук изилген кычыркыкы эшиттене мчыман чабышадыла. Кызын жол ошоне жетдир-жетдирмез, бир гиче машина келе турганын эсептеди, аны тохтагардыла. Кызын болништыга жетдирип, иги кесек замандан сора жашуу кыркыуулугу болмаганын аныгалы. Юрий сууга жангыдан кылайт, ары жанын жоюл, бистырлары алады. Аны тегилери уа ол кезиуде исси тон бля сакталы, аскерчини артада саулгай гарнизон биригин бакыган эдиле.

Юрийни ошоне ошекелон жазгып кюрешедиле. Ол кезиуде негерлеринден бири: «Ала, жашы, санга алай бош ошекелон сюртмюйдиле, сен ачы атыча эс бурсан а, «Спартакыда» дегенин сюртедиле, ол а сени тер окуна агысы юсюне болуп, спорту, жетишилми аскерчи болурун изилдейди», – деп, чам да этеди.

Алай эте, бир ауук заман озады. Жашла бириги, Юрийни суу этедила. Алай, жашы акыкы эдиле ол суудан чыгарган кыызга кетиди. Ким болур, кыялал болур дегенча

сорууна сакшыларындадыла. Суратады, толук халар алады.

Орусулу жаш жашауун кытарганын а жыйрма-алтылык атууну кортенинде саусулга, врачла да бирча, кими жатхан, кими олтурган жерлеринден ырге кюбуп хурметлейдиге.

Тайлу кызы орусча иги сөпешалмаса да, сау бол, сау бол дегени уа айтады. Аны кезлери ол жашау алай бир ыразылык бля кыраган эдиле, сөзсюз да, аны не айттырба союитени аныгаланган эди аскерчи.

Ингир ала, Юрий Езденланы юйорге ыспас этип, гарнизонга тейрейди. Аны биргосине айтмышылыккы Аспаку бир атламга да артка кыялмай барады. Жолла айырлыган жерде уа кыаты кысып кыучкылайды: «Сен онди мени тюртюнчо жашымса! Мени бля эки жашым Мустафа бля Мухтар жашайдыла, аланы сен кердон, бир жашым а Кавказдады, аты да Исхайдыды. Жашууда аз тюрлю болмады, сен бизни адресибизни жазып кыой, ким биледи амалынг болуп келасан, мени бек насылла этерисне. Хайда, жаз. Кыабарты-Малкыар АССР, Элбурс район. Былым элде Виноградов аты колхоз, Езденланы Исмайыл. Бизни юйно эшиклерин санга хар заманда да ачыкыдыла, тууган адамыбызгына кыуанырыктык!» – деп, орусулу жашы дагыда бир кере кыаты кыучкыялал ашырады.

Бу ыразылыктан толук сөзлени Сутулов Юрий тууган Сталинградны жерлеринде эшитген а болурмыс? Аскерчини бу ашкы атламыны юсюндөн да Исхуйлинский району Михайловка деген станицына жетген сунабыз. Орусу аскерчини атасы Дмитрий Григорьевич бля анасы Лидия Ивановна да жеткелендиле жашлары бля.

Бу халар Кыабарты-Малкыарга да жетер, ол заманда эки халкыны араларында шувкыууну кючоне сейр этерди.

Бу материалда биз халарлаган юйорно абадан телюсю жашаудан кетгенди. Аланы туудуклары блянда да озган емюрден келген бу халарга улуу сый бере айтдыла. Езденланы Мухтар аты айтылган суратчыды. Кеп болмай кесини 300-ге жууккы ишин Эл-Ору району Отарланы Омар аты краевед музейине сактагылаанды. Жашууну алайт жемдирдуулууну толтура, атын кеп телюлөгө кыойганды. Зинафар да тууган жерибизге кыайтхандан сора, университетни медицина факултетини бошоп, тиш доктор болуп да турганды. Чыгармачылыккы жаны бля да айырлык болганды, кеп кере газетледе да басмалана турганды. Тирныауада жашайды.

Озган емюрден келген былай огуру ыразылыккы бизге бек хычуун керюнгенди. Иглик унутулмайды!

оруслу аскерчи Юрий Сутулов кытарганды!» – дегенел ты туди.

Сакиманы юйорно, аны эшиттени, анасы Айшат, атасы Езденланы Бекмирзаны жашы Аспаку, ошечиги Зинафар, кыарындашлары Мустафа бля Мухтар аскерчи кыулук этген бөлүмге келип, Юрий Сутулов чекки юйлерине кыонакты чакырадыла. Ма энди уа Юра Езденлада эм сыйлы кыонакны жеринде, терде, олтурады. Эм аламан хантла бля сыйлайдыла, жорекерини теренинден Ашак бля Аспаку ыразылыкларын бидирдидиле. Юраны уа, алай ачыкылыккыга, жорек ыразылыккыга бля халаллыккыга юйренигенден, жакылары кызарып, уяла олтурады. Ол

бу материалда биз халарлаган юйорно абадан телюсю жашаудан кетгенди. Аланы туудуклары блянда да озган емюрден келген бу халарга улуу сый бере айтдыла. Езденланы Мухтар аты айтылган суратчыды. Кеп болмай кесини 300-ге жууккы ишин Эл-Ору району Отарланы Омар аты краевед музейине сактагылаанды. Жашууну алайт жемдирдуулууну толтура, атын кеп телюлөгө кыойганды. Зинафар да тууган жерибизге кыайтхандан сора, университетни медицина факултетини бошоп, тиш доктор болуп да турганды. Чыгармачылыккы жаны бля да айырлык болганды, кеп кере газетледе да басмалана турганды. Тирныауада жашайды.

Озган емюрден келген былай огуру ыразылыккы бизге бек хычуун керюнгенди. Иглик унутулмайды!

ТЕМУККУЛАНЫ АСИЯТ.

Чакырыу

Аскерге кыулук этерге тебирейдиге

Хирурт Мускуланы Марат Ренат Тхашевни сауугуун тинте турган кези.

Жаш телюно жаз башында аскерге алыу кыстау баргында КМР-ни аскер комиссариатында болдук. Мында кыулук этген подполковник Гелестанлы Барисов бля бирге аскерге барлыккыны суратха тюрсюе туруп, ала поеззде эрмийе барыча, позтерибизки киталпарын сактага бердик.

Кыралны алланда инсан борчларын толтургура берлыккы, жангы аскер кийилерин кийип бошангай, аланы кыулук этерик жерлерине эптирик тамата пранорщик Вадим Самылин жолда кылай барлыккыры бля шагырый этди. Гелестан улу да богон дунияда тынлыккы болмаганын аныгалды, тынгылы кыулук этерге, анда да билим алыуга эчине эс бурбурга керектерини юсюндөн айтды. Юйлерине сау-саламат кыайтыларынын союитени да черти.

Прохладна райондан келген жашланы сауулкыларына кыраган хирурт Мускуланы Марат а шендогу телюно сауулкылары аман болмаганын билдирди бизге.

МАМАЙЛАНЫ АЛИЙ.

СУРАТЛАДА: (башында) Гелестанлы Барисов бля Вадим Самылин аскерге барлыккы жашла бля ушак бардырадыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Бет жарыккы болуп кыайтхандыла

Орй шахарда каратени бир тюрлюсюндөн Россиян биринчилиги бардырылганды. Анга кыралыны 61 регионундан 14-20-жыллык 2224 спорту кыстыгышанды.

Битеукоманданы эсепте республикабызны келечилери тюртюно жерде алыгандыла. Эчине эсепте алыч жерлге кеслерини кыл сан эм ауурлык кыуумларында Отарланы Алаан, Темуккуланы Ахмат, Мамайланы Рамазан, Уялнаны Ахмат, Гижилнаны Эпхан эм башкала чыктыгандыла. Аланы Мурат Сабанчиев, Шахмыраланы Шахмыра, Алаан Мокеев, Жантудуптаны Азамат, Этезланы Владимир, Амирхан Хохонов юйретдиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Жоралуу

Саулукъларын, билимлерин да кючлей

Кеп болмай Нальчикде Собий эм жаш телю чыгармачылыккы аралында туризм-краеведине бөлмюно келечилери Саулукъну халкыла аралы кюнон белгилегенди.

Жаш «туристе-краеведле» педагоглары Отарланы Зульфияны башчылыккы бля «Мени саулукумга жолум» деген акцияга кыатышкандыла.

Лермонтов орамда Ара согулу паркына кыабак эмитилген баштал Куралга дери барып кыайтхандыла жолум» деген акцияга кыатышкандыла.

Чекчиле

Хорламны эстафетасы республикага жеткенди

КМР-де «Хорламны эстафетасы – 2025» халкыла аралы аскер-патриот жумуш болушук, деп билдиргендиле бизге РФ-чи ФЭС-сыны КМР-де Чекки управленийсындан. СНГ-ны кыралларыны чеклерини тюрелендиле бардырылган эстафета совет халкыны Улуу Ата журтунда Хорламны 80-жылгына эмда Чеккин жемче аталганды.

Эстафета бейыл 2 февралда башланганды – Россияде Мурманскда эмда

Белоруссияда Брест кыаланы тиреисинде, ол 28 майда Москвада бошаллыккы. Акцияга Россиян кырал чекки тиреисинде регионна бля СНГ-ны кыраллары кыатышады, битеу да бирге ол 60 минг километр өтөрдиги. Бу аскер-патриот жумуш совет халкыны жигитлигини тиреисинде сакталы, аны терс жазарга, полдирендиле жорешеленин токтатыр, Соудружествону кыраллары аралында шухе байланыскыны сакталы мурат бля кыралганды.

Кыабарты-Малкыарга эстафета Кыаравай-Черкесден келтирилгенди. Кыошуу региондан кыонаккыла 13 апрельде Минеральнык Воды шахарда Улуу Ата журт урушуну жигитлирини хурметине салынган эсгертимени тиреисинде туюбегенди. Былайда бардырылган митингде эстафетаны белгисин Кыабарты-Малкыарга бергендиле. Бейыл ол кыралны чегинде орналган столбикге ушаш ишлетилгенди. Аны юсюнде Ата журт урушун ордини эмда «80 жыл» жазуу ишлетилгенди.

Баш конден 17 апрельде дери белги Элбурс районунда эмда Нальчикде болушук. Акцияны чеклеринде Улуу Ата журт урушун эсгертименери кыатында митингле, чекки тиреисинде элдеде концерт болушукдула.

18 апрельде Эстафетаны белгиси Ингуш Республикага берилиди. Тарых жумушлага алыш органынана, жамаат эм ветеран органынана, жаш телю кымылдуулары келечилери кыатышадыла. Биринчи кер болуп, анга чакырыу бля кыулук этген аскерчиле да кыатышадыла.

ТОКЛАНЫ Фатима хазырлганды.

Абаданла

Тире анна

Паркда Курзал кыатында тире республикага келген кыонаккы, шахарчыла да сююлп, сейрсинин да келериде. – Алгын да былайды тире болуучу эди. Бу олмуду? Кыалай сакталганысыз? – деген сорууна, аны тутхан аксыкыялга, Чочулнаны Владимирге, хар экинчи кири сорайды. Чочу улу шуккока, илиш атарга эч нек болганын да билдик. Аны атасы Осман фин уруш-

тууган элине да кыайтханды, алай кванлы серчешедиле онеки кере жоралы болган киши 47 жылдында дунюсын алышканды.

Владимир 12 жылны Нальчикде гидромет заводда оператор болуп ашкыганды. Шагады уа 1976 жылдан бери жашайды. Юй бийчеси Уяналаны Алиини кызы Аминат бля кыыз бля жаш бедорлендиле. Наталаны баш сабийи. Анатолияны уа кызы бардыла. Аппаны бек кыуандырган а учуну Кызалаканы Ибрагим-чакки. Ол илшан атарча болса, аны кес юйретиргин да черти. Жашла сауурун жюрюте, аны бля атында да билрге кергени да айтты бу отурлу аксыкавал.

Киеуо Моллаланы Алим кыраганды бу тире, кыайын атасы юйде эригип турмай, былайда адамла бля тюркчюл, аланы келлерин жарык этсин деп.

АБУ УЛУ А.

УФСИН

Ашарыкыда ца – телефон

Россияны аманчылыккы терликлерине жокудурду жаны бля федерал службаны 7-чи номерли следствие изоляторунда туулганына келтирилген аш-сууда учурданынга өтдюрюрге эркин эмителен запла табылганды. Вежествону пресс-службасында бизге билдиргендиле, тутмакыдан бирине телефонну кыалчанын тышына буюкдуруп өтдюрюрге умут этилгенди. Аны болдурган тиширзулга ачылган материалла право нызамны сакталуу органыга берилгенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлганды.

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДАКЦИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редактору оргунасыра), ЖАНУРАЗАНЫ Нажабат (баш редактору оргунасыра), ТОКЛУЛАНЫ Барыс (жууаны секретары), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМАЛАНЫ Зуура, УЛАШАЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редаторуу примыания – 42-63-01.
Баш редактору оргунасыра – 42-38-21, 40-84-82.
Жууаны секретары – 42-24-02.
Секретариат – 40-93-62.
Корректоры, спецнашисте – 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕТОМДЕРИ:
Политика ва прав – 42-24-02.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-66-76.
Социал ишсе – 42-75-82.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93.
Октуучула бля байламалыкыла жорюртеуу эм жалыуу – 42-37-94.
Сурат алаууу – 42-18-18.
Эчир кореспондент – 42-68-72.
Операторла – 42-66-85.

Редация авторла бля кызыкт жорюртебиле. Кыл жазмагыла ретинге этилмей аны ал артка кыайтырмайдыла.

Газетле басмаланган материалды айтылган омонда республиканы омон бек келечиле болушукду. Алай айтылган хар зат ююсе Россия Федерацияны Басманы юсюндөн аюктануу тишилдикте материалды авторуна кесери жууалдыла.

Редация авторуна 400 газет тизгенден (машипка бля жазылганы 5-6 бет) кюнон аймады.

Газет Сваганы, информация технологияны эмда асылды коммуникацияны ишлери жаны бля федерал напор службаны (Республика халкы) Кыабарты-Малкыарга управленийсында 2016 жылда 19 декабрде регистрация этилгенди. Регистрация номер – ПН № ТУ07-00118. Индекс – П 5893

Газетни басмагыла «КМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Староволжск край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетини иштерине таандыру ююн КМР-нин почта сызганы федерал Управленийсы жууалдыла.
Телефона: 76-01-21

Газет мыыкыла юй кере чыгыла – тегурге, орта, шабат коналде.

Номерге трафикте кере 19.00 сагытада кыол салында. 20.00 сагытада кыол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРТ БАНЛА:
Байсыланы Марзият – дежурный редактор; Кетегичиланы Зульфия – жууалы секретариаты оргунасыра; Балланы Феруза (1-чи бет), Гелестаны Валентина (2-чи бет), Бийчеккуланы Жаннета (3-чо бет), Ахматланы Лоуза (4-чо бет) - корректорла.

Тиражи 1830 экз. Заказ № 820
Вагасы 13 сомду.

300090, Нальчик шахар, Ленин алы проспект, 5.
электрон почта: elbor_50@mail.ru